

DICK KRUIJTHOFF

ONVER MOED AANGE RAAKT

Onderzoek van een arts naar
genezing na gebed

Met een voorwoord van
PIM VAN LOMMEL

Door een aantal mirakels bij zieke mensen respectvol te beschrijven en holistisch te duiden, naar de hele mens kijkend, worden wegen geopend om ‘zachte’ en ‘harde’ feiten in de geneeskunde met elkaar te verbinden.

Peter Huijgens, voormalig hoogleraar Hematologie AmsterdamUMC (locatie VUmc) en bestuurder IKNL, lid medisch beoordelingsteam in onderzoek ‘Healing after Prayer’

Wat een openhartig en integer relaas van huisarts Kruijthoff over zijn wetenschappelijke zoektocht naar wat het medisch verklaarbare te boven gaat – wonderlijke genezingen na gebed waar we nooit helemaal de vinger achter krijgen maar die zich domweg niet laten ontkennen.

Gijsbert van den Brink, hoogleraar Theologie en Wetenschap, Vrije Universiteit Amsterdam, voorzitter promotiecommissie in onderzoek ‘Healing after Prayer’

Om complexe gevallen van genezing na een gebed te begrijpen hebben we een multidisciplinaire benadering nodig, waarbij de kennis van ervaringsdeskundigen op gelijke voet staat met de professionele kennis. Helemaal verklaren kun je het dan zeker nog niet, maar er ontstaat wel een verrassend en breder beeld.

Elena Bendien, senior onderzoeker in Leyden Academy on Vitality and Ageing,
medesupervisor en diepte-interviewer in onderzoek 'Healing after Prayer'

Het moge vreemd lijken dat ik als oud-neurochirurg heb meegewerkt aan het onderzoek dat de aanleiding was tot dit boek, maar ook in mijn vakgebied komen opmerkelijke genezingen voor en het onderzoek heeft mij geleerd dat in de medische praktijk eerder van geneeskunst dan van geneeskunde moet worden gesproken.

Cees Avezaat, voormalig hoogleraar neurochirurgie Erasmus MC Rotterdam,
lid medisch beoordelingsteam in onderzoek 'Healing after Prayer'

ONVERMOED AANGERAAKT

Dick Kruijthoff

Onvermoed aangeraakt

*Onderzoek van een arts
naar genezing na gebed*

KokBoekencentrum Uitgevers • Utrecht

Omslagontwerp: Peter Kortleve / shortlife.nl

Lay-out binnenwerk: Elgraphic

ISBN 978 90 435 4237 1

ISBN 978 90 435 4238 8 (e-book)

NUR 700

www.kokboekencentrum.nl

© 2025 KokBoekencentrum Uitgevers, Utrecht

Alle rechten voorbehouden. Tekst- en datamining zijn niet toegestaan. KokBoekencentrum Uitgevers vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Voorwoord

Pim van Lommel

In dit bijzondere boek beschrijft huisarts Dick Kruijthoff zijn wetenschappelijk onderzoek naar de soms optredende genezing van ziekte na gebed. Zijn wetenschappelijke nieuwsgierigheid naar gebedsgenezing was gewekt door een patiënte uit zijn eigen praktijk, die na gebed een plotselinge genezing van haar ernstige chronische ziekte had ervaren. Zijn nieuwsgierigheid was zeker de belangrijkste drijfveer om dit wetenschappelijk onderzoek te starten. Want volgens Dick Kruijthoff is echte wetenschap vragen stellen met een open geest, en het loslaten van oude concepten en vooroordelen. En hij beseft wel degelijk dat het onderwerp gebedsgenezing nogal controversieel is in onze huidige materialistische, wetenschappelijke wereld.

In zijn grondig wetenschappelijk onderzoek werd de vraag gesteld wat op medisch gebied gevonden zou kunnen worden als mensen zeggen dat ze na gebed zijn genezen, en wat daarbij hun ervaringen zijn. Zouden er in zo'n geval medisch opmerkelijke en/of medisch onverklaarde genezingen worden gevonden, en hoe zouden die bevindingen begrepen kunnen worden? Het is bekend dat sommige studies een positief effect van gebed hebben laten zien, maar bij de meeste studies was dat niet het geval. En waarom bij de meeste patiënten geen effect van gebed wordt gezien, maar bij sommige patiënten een opvallende en permanente genezing optreedt, was niet bekend. Wetenschappelijk gezien roept zo'n onderzoek naar gebedsgenezing ook

veel vragen op, zowel voor medici als voor theologen. Tenslotte geneest een grote meerderheid van de mensen door goede medische zorg en niet alleen door te bidden.

In zijn onderzoek werd gekeken naar de gegevens over alle 83 aanmeldingen. Uiteindelijk bleven er 27 aanmeldingen over voor verdere bespreking in het medisch beoordelingsteam. Voor deze groep van 27 deelnemers kwam de genezing in 23 gevallen van het ene op het andere moment, en vaak was dat ook onverwacht. Veel deelnemers beschreven sterke verschijnselen rondom de genezing, zoals een overweldigend gevoel van warmte, een gevoel van aanraking of een visioen, en er werden verschijnselen gemeld die religieuze of transcendente ervaringen genoemd kunnen worden. Vrijwel zonder uitzondering zagen de deelnemers God als verklaring voor hun genezing, ook als ze tot dan toe niet of nauwelijks gelovig waren.

In 11 gevallen vond men het herstel van een ziekte ‘medisch opmerkelijk’, in geen van de gevallen werd een genezing ‘onverklaard’ genoemd. Bij een medisch opmerkelijke genezing gaat het om een genezing van een ernstige ziekte tijdens of na een gebed, die heel verrassend en onverwacht is op grond van onze kennis over de symptomen en het beloop van de ziekte, en de genezing moet ook volledig of zeer substantieel zijn. Bij de 11 opmerkelijke gevallen ging het meestal om een heel plotselinge genezing van een ernstige chronische ziekte, terwijl de meeste van die chronische ziekten niet genezen, of hooguit heel geleidelijk. Bij 7 van de 27 door het beoordelingsteam besproken dossiers was er sprake van een volledig functioneel herstel, terwijl de afwijkingen op de scan, in de gehoortest of bij het darmonderzoek aanwezig bleven. Met andere woorden, de buikklachten waren verdwenen, de rolstoel kon aan de kant of het gehoor functioneerde weer veel beter, terwijl de ‘objectieve’ medische onderzoeken onveranderd afwijkend waren. Bovendien kwamen de klachten bij deze 7 patiënten niet meer terug. Dit verschijnsel van subjectieve genezing bij onveranderd objectief afwijkend medisch onderzoek is erg lastig te duiden.

Er moet verder een onderscheid worden gemaakt tussen ‘genezing’ en ‘heling’. Bij genezing gaat het om het verdwijnen van de uiterlijke verschijnselen en lichamelijke symptomen, bij heling gaat het om de ervaring dat de diepere oorzaken, die aan de symptomen ten grondslag liggen, zijn weggenomen. De betekenis daarvan gaat hoe dan ook ver uit boven alleen een subjectieve, lichamelijke genezing. Dit onderscheid onttrekt zich gedeeltelijk aan de gangbare wetenschappelijke verklaringsmodellen.

Tot slot schrijft Dick Kruijthoff dat zijn nieuwsgierigheid naar gebedsgenezing heeft plaatsgemaakt voor verwondering over de uitkomsten van zijn onderzoek. Verwondering vooral over het opmerkelijke feit dat patiënten na gebed een plotseling opgetreden subjectief herstel van hun ziekte mochten ervaren, in sommige gevallen zelfs met ongewijzigde objectieve afwijkingen, en over de onverwachte en bijzondere ervaringen die patiënten meldden tijdens hun plotselinge genezing. Helemaal begrijpen doet hij het niet, en dat zal tot op zekere hoogte ook gelden voor de meesten onder ons.

Een zeer lezenswaardig boek dat sommige antwoorden biedt, maar waarin logischerwijs ook nog vragen onbeantwoord moesten blijven.

Pim van Lommel, cardioloog,
auteur van *Eindeloos bewustzijn*

Inhoudsopgave

PROLOOG 15

Aan het eind van de weekenddienst.

HOOFDSTUK 1

De zoektocht begint 19

*Achtergrond en jeugd. Een bijzondere genezing in de eigen huisartsenpraktijk.
Nieuwsgierigheid naar gebed en genezing mondt uit in een onderzoek.*

HOOFDSTUK 2

Een rondgang door de medische wetenschap: wat is er al bekend? 31

*De medische literatuur en onderzoeken door medici in Lourdes, Rome en in
de evangelisch-charismatische beweging worden besproken.*

HOOFDSTUK 3

Vervolg van de rondgang door de medische wetenschap 49

*Bevindingen van enkele individuele artsen. Voorlopige conclusies op basis van
het vooronderzoek.*

HOOFDSTUK 4

Het onderzoek: opzet en uitdagingen **63**

Vanwege het onderwerp en omdat er meerdere vakgebieden bij betrokken waren, kostte het vijf jaar om een goed onderzoeksvoorstel uit te werken.

HOOFDSTUK 5

De medische uitkomsten van het onderzoek **74**

Met gegevens over alle 83 aanmeldingen, over 11 medisch opmerkelijk bevonden genezingen en een interview met Rick Paul, een van de artsen uit het medisch beoordelingsteam.

INTERMEZZO 1

Een medisch opmerkelijk bevonden genezing van psoriasis met reumatische gewrichtsontstekingen en van de darmziekte colitis ulcerosa **92**

Lisa: 'Door mijn genezing mocht ik opnieuw met mijn leven beginnen.'

HOOFDSTUK 6

Een patroon met bijzondere ervaringen en persoonlijkheidsveranderingen **101**

Een overzicht van gegevens over dit patroon en een interview met Herman over de verandering in zijn leven. En een zoektocht of deze patronen ook zijn beschreven op andere plaatsen, bij religieuze ervaringen zonder genezing en bij bijna-doodervaringen.

INTERMEZZO 2

Een medisch opmerkelijk bevonden genezing van multiple sclerose (MS) **119**

Margreet: 'Genezing is niet het einddoel van mijn leven.'

HOOFDSTUK 7

Genezen – of toch niet? **129**

Subjectieve waarneming versus objectieve meting bij drie mensen met een genezingservaring van doofheidsklachten. De verhalen van Dineke, Jacqueline en Geja.

INTERMEZZO 3

Een medisch opmerkelijk bevonden bijna volledige genezing van een ernstige vorm van de ziekte van Parkinson **152**
Corlien: 'Aangeraakt worden door God, dát is het echte wonder.'

HOOFDSTUK 8

De andere kant van de medaille **166**

Teleurstellende en negatieve ervaringen met 'gebedsgenezing'. De ervaringen van Nico en Jurjen. Hoe vaak komen genezingservaringen na gebed voor?

INTERMEZZO 4

Een medisch opmerkelijk bevonden genezing van colitis ulcerosa (chronische ontstekingsziekte van de dikke darm) **175**
Regina: 'De mooiste genezing is die van het hart.'

HOOFDSTUK 9

Wetenschap en religie: dialoog of wantrouwen? **185**

Welke antwoorden vonden we op onze onderzoeksvragen (uit hoofdstuk 4) en kunnen we die begrijpen?

INTERMEZZO 5

Een terugblik van twee hoogleraren op het onderzoek: over verwondering en de verhouding tussen wetenschap en religie **202**
Interviews met Tineke Abma en Gerrit Glas, beiden als supervisor betrokken bij het onderzoek.

HOOFDSTUK 10

Betekenis van het onderzoek 210

Wat is de betekenis van ons onderzoek voor de geneeskunde, voor kerk en theologie en voor de samenleving als geheel? Een interview met supervisor en theoloog Kees van der Kooi.

EPILOOG 227

Verrassing en verwondering, van lichaam naar ziel. Waar sta ik na mijn zoektocht?

DANKWOORD 233

LITERATUURLIJST 237

BIJLAGE 1 245

Medische geschiedenis van mw. Vlot-de Vries.

BIJLAGE 2 254

Gegevens over het proefschrift en de gepubliceerde wetenschappelijke artikelen (die ook in het proefschrift zijn opgenomen).

Proloog

Aan het eind van de weekenddienst.

Maandag, 5 maart 2007

Die ochtend gaat om ongeveer zeven uur de telefoon; mijn echtgenote neemt op. Het weekend ervoor heb ik als huisarts weekenddienst gehad voor de eigen praktijk en voor enkele omliggende praktijken. Zelf lig ik op dat moment nog in bed. Het is een tijdstip waarop ik liever niet meer word gebeld, om acht uur begint immers weer het gewone spreekuur, en voor het zover is, wil ik nog even rustig een boterham kunnen eten.

Volgens mijn echtgenote schijnt het echter belangrijk te zijn en met lichte tegenzin neem ik de hoorn over. Maar de tegenzin verdwijnt acuut als ik aan de andere kant van de lijn een juichende stem hoor van een vrouw die vertelt de avond daarvoor te zijn genezen.

Wat een buitengewoon begin van de nieuwe week! Iemand die zo maar geneest. Een mengeling van verbazing, nieuwsgierigheid en blijdschap overvalt me.

De stem is van Janneke Vlot; ik ken haar sinds vele jaren vanuit de praktijk. Zij is al heel lang grotendeels bedlegerig en rolstoelgebonden vanwege handicaps na meerdere periodes met posttraumatische

dystrofie.¹ Wat was er gebeurd? De avond ervoor, op zondagavond, had zij een gebedsdienst van evangelist Jan Zijlstra bezocht. Na een gebed in die bewuste dienst stond zij van het ene op het andere moment op uit haar rolstoel!

Bij thuiskomst besloot zij haar genezing te testen: ze liep, jogde en fietste die nacht uren achtereen in de polder vlak bij haar woning, dingen die zij vele jaren niet had gekund. Haar euforie aan de telefoon was dus zeer begrijpelijk. Evenals het vroege tijdstip.

Omdat ik die ochtend spreekuur heb, zeg ik toe haar in de loop van de middag te bezoeken. Zo gezegd, zo gedaan. Na een kort onderzoek kan ik alleen maar constateren dat álle verschijnselen van haar aandoening als sneeuw voor de zon lijken te zijn verdwenen (over die verschijnselen later meer).

Mijn verbazing is groot en houdt aan, omdat de genezing aanhoudt. Dit leidt ook tot vragen. Ik zie in de praktijk immers heel veel mensen die niet genezen na gebed, en het staat ook haaks op diverse eerdere waarnemingen tijdens christelijk jeugdwerk waar ik bij betrokken ben geweest.

Maar hier kan ik toch echt niet omheen, sterker nog: dat wil ik ook niet. Een innerlijke drang om meer te weten te komen over dit bijzondere fenomeen leidt tot een persoonlijke zoektocht naar feit en fabel, zin en onzin, kaf en koren rondom gebed en genezing. Wat is er nu precies gebeurd bij Janneke, waardoor deze radicale ommekeer mogelijk werd? Welke specifieke omstandigheden speelden een rol bij zoiets onverklaarbaars? Waarom genezen zoveel anderen niet? Welke ervaringen lijken authentiek en bij welke claims kunnen vraagtekens worden gezet? En hoe zit het met de integriteit van de diverse praktiserende gebedsgenezers? Rond sommige verhalen die over bepaalde figuren de ronde doen, hangt immers de geur van charlatanerie of winstbejag.

1 Een aandoening met aanhoudende pijn, zwelling en verminderd functioneren van een of meerdere ledematen als reactie op een meestal betrekkelijk onschuldig ongeval of na een operatie. Bij een deel van deze patiënten verdwijnen deze klachten weer, bij een ander deel niet en kunnen ze tot langdurige of blijvende handicaps leiden.

Zo is het gekomen tot een zoektocht, die officieel begon in februari 2011 en die in april 2023 uitmondde in de resultaten van een wetenschappelijk onderzoek. Dat onderzoek vormt ook de kern en het uitgangspunt van dit boek. Een zoektocht en het daaruit voortvloeiende onderzoek kunnen echter nooit los gezien worden van de (levensbeschouwelijke) achtergrond van degene die zich eraan waagt. Wat heeft hem gevormd? Hoe was zijn opvoeding? Welke cultuur, karaktertrekken, relaties, persoonlijke ervaringen, keuzes, voorkeuren en andere invloeden hebben een rol gespeeld?

In het nu volgende eerste hoofdstuk ga ik daar nader op in.

HOOFDSTUK 1

De zoektocht begint

Achtergrond en jeugd. Een bijzondere genezing in de eigen huisartsenpraktijk. Nieuwsgierigheid naar gebed en genezing mondt uit in een onderzoek.

Onderzoek alles, behoud het goede en
vermijd alle kwaad, in welke vorm dan ook.

¹ Tessalonicenzen 5:21, 22 (NBV²¹)

Kernachtiger dan bovenstaande bijbeltekst kan het niet gezegd worden, zeker niet als het om een onderzoek naar gebed en genezing gaat. *Onderzoek alles* geeft ruimte om te onderzoeken, *behoud het goede* geeft ruimte om te leren van een onderzoek en de waardevolle dingen daaruit vast te houden. Maar er is geen ruimte voor het *kwaad, in welke vorm dan ook*.

Toegepast op het onderwerp van dit boek – gebed en genezing – geeft deze tekst ook ruimte en bovendien richting, want dit onderwerp is geen neutraal terrein. Dat laatste geldt voor velen in de samenleving en ook voor de auteur.

Zoals gezegd in de laatste zinnen uit de proloog: het is daarom zinvol meer te weten over de auteur zelf en de totstandkoming van dit boek.

Kerk en geloof van huis uit

Ik ben geboren in 1958. In mijn jeugd speelden kerk en geloof een enigszins ambivalente rol. Moeder ging met regelmaat naar de kerk, vader nooit. Zijn leven werd meer bepaald door zijn werk in de aardappelhandel; zijn interesses golden vooral de plaatselijke voetbalvereniging op zaterdag en het bezoeken van de thuiswedstrijden van een alom bekende voetbalclub op zondag. Op beide terreinen trad ik in de voetsporen van mijn ouders: op zaterdagen voetbalde ik en op zondagen ging ik met wisselende regelmaat met moeder mee naar de kerk, om vervolgens in de middag vader te vergezellen naar het voetbalstadion.

Dit ‘meersporenbeleid’ tekende zich ook af in het onderwijs dat ik volgde: ik bezocht een christelijke lagere school en een openbare middelbare school. Achteraf moet ik zeggen dat dat laatste niet per se een nadeel was: je komt immers in aanraking met meerdere invalshoeken die in de samenleving een rol spelen.

Ook in de verdere familie was sprake van pluriformiteit: de meesten bezochten geen kerk, een aantal wel.

In de loop der jaren ging het geloof in het leven van mijn moeder echter een steeds grotere rol spelen, zij putte daar veel kracht uit. Ook vond zij het belangrijk dat ik naar de catechisatie van de kerk zou gaan, waarbij het aan mij was óf ik zou gaan. Blijkbaar werkte deze vrijblijvendheid goed, want ik besloot het erop te wagen en volgde catechisatielessen bij de wijkpredikant.

Christelijk jeugdwerk

In ieder geval riep de diversiteit aan denkrichtingen vragen op. Deze vragen hebben zeker bijgedragen aan de rol die christelijk jeugdwerk in mijn leven speelde, met name de Youth for Christ-koffiebars. Daar werd in een open en ontspannen sfeer uitgebreid gesproken en gediscussieerd over geloofszaken. Dat was een belangrijke fase in mijn le-

GENEZEN NA GEBED. KAN DAT?

Huisarts Dick Kruijthoff deed jaren onderzoek naar genezing na gebed. De bevindingen van Kruijthoff en een medisch beoordelingsteam zijn bijzonder: in sommige gevallen traden medisch opmerkelijke genezingen op. Bovendien waren de uitkomsten niet alleen op medisch terrein bijzonder, maar ook de effecten op de persoonlijkheid bleken verrassend. In heldere taal en aan de hand van indringende verhalen neemt Kruijthoff de lezer mee in zijn zoektocht. De auteur pleit ervoor om op een fundamenteel andere manier naar dit onderwerp te kijken en om ruimte te laten voor verwondering, juist in onze rationele westerse cultuur.

‘Een zeer leeswaardig boek’

PIM VAN LOMMEL

cardioloog en auteur van *Eindeloos bewustzijn*

KokBoekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT

ISBN 978 90 435 4237 1 • NUR 700

